

Posudek vedoucího diplomové práce

Název práce: *Vzestup italského fašismu z pohledu teorie elit.* (ÚPOL UK FF, 2010, 68 stran)

Autor: Pavel Janda

Autor posudku: Radek Buben

Práce Pavla Jandy se řadí mezi ty nejlepší diplomové práce, jež byly na ÚPOLu odevzdány. Na prostoru 68 stran (pravda, s ohledem na téma mohla být práce podstatně rozsáhlejší) autor využívá své hluboké znalosti moderních italských dějin a ukazuje jak krize italského liberálního politického zřízení, především v podobě, jíž mu vtiskli politici typu Giolittiho, vedla nejprve k nástupu nových politických sil, a poté fašistického hnutí. Studie je postavena na práci s rozsáhlým souborem literatury a interpretací především italských autorů, jak současných popisovaných událostí, tak soudobých badatelů.

Teoretickým a referenčním rámcem je autorovi teorie elit, na Apeninském poloostrově zdomácnělá, především v Paretově podání. Tím si autor otevírá solidní interpretační pole s tím, že současně si zavírá možnosti jiné, což je však volba, před kterou stojí každý autor (pokud tedy vůbec hodlá něco interpretovat a používat k tomu nějaký teoretický rámeček).

Autor v práci nejprve načrtává své využití Pareta (a implicitně Mosky či Michelse), přičemž zde by bylo možné jeho práci vytknout nedostatečnou charakteristiku Paretova přístupu. Autor prostě předpokládá jeho znalost a činí k němu pouze své poznámky. Takový přístup se však jistě dá obhájit.

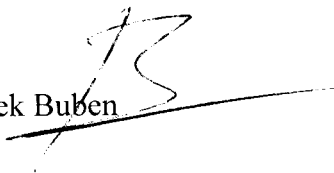
Poté již velmi volně a „autorsky“, tedy nikoli otrocky a encyklopedicky, jak to u studentů bývá, charakterizuje krizi italského politického zřízení a personálu, od války v Libyi po nástup toho, co on označuje za „fašistický totalitarismus“. V historické části autor naplno ukazuje svoji výbornou znalost italské tematiky a literatury. Vychází z řady zdrojů, přičemž s nimi pracuje velmi originálně a studie není čistou kompilací.

..

Janda sleduje nejprve vzestup nových politických stran – socialistů a PPI – k nimž se záhy přidá nové hnutí, fašisté, pohříchu zdaleka nejslabší z nově se objevujících směrů a proudů, vzešlých z války. Autorův rozbor fašistického hnutí, jeho charakteru, fungování a ideologie, je nejsilnější stránkou práce. Vytknout by se mu dalo ignorování jiných než italských autorů – vyjma neopominutelného S. Payna – a absence alespoň načrtnutého komparativního rámce. To je však výtku, jež se dá učinit většině italských badatelů o fašismu a Pavel Janda je jejich věrným žákem. Stejně tak autor postupuje při charakteristice fašismu jako totalitárního režimu. Zde autor využívá vlastně nechtěné průkopníky teorie totalitarismu, totiž Bassa a Amendolu. Je škoda, že autor více nepracoval třeba s Linzem či i jinak citovaným Paynem (nemluvě třeba o Bosworthovi), kteří považují fašismus za nezrealizovaný totalitarismus, resp. za hnutí, jemuž se totalitární pretenzi nepodařilo přetavit v totalitární režim a které u moci učinilo řadu kompromisů s monarchií, církví a „zlenivělou buržoazií“, aby se pokusilo oživit své původní ideje až na konci války, za režimu v Saló. Dodejme však opět, toto je přístup, který je v Itálii běžný a současní italští historikové – třeba E. Gentile – striktně mluví o Mussoliniho totalitarismu, přičemž odmítají jeho komparace s nacismem či jinými režimy, řazenými do podobné kategorie. Prostě: Mussolini byl „náš“ totalitář. Politologové jako Morlino jsou se svými názory poněkud v izolaci.

Shrnuto: Pavel Janda napsal výbornou a opravdu zajímavou práci, která si nezaslouží nic jiného než klasifikaci **výborně**.

Radek Buben

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, cursive letters, positioned above a horizontal line that extends to the right.